

เทวดา-นางฟ้า

หนึ่งแสนสองหมื่นชีวิต

ช่วยครูบาเจ้าศรีวิชัย

สร้างทางขึ้นดอยสุเทพ

รถคันแรกขึ้นดอยสุเทพ วันสมโภชเบิกทาง

เรื่องราวที่จะกล่าวต่อไปนี้รวมทั้งของลับคาที่แก้ว (เรื่อง "85 ปีจอมแรกครูบากองทัพธรรมผู้อยู่เบื้องหลังการสร้างขัณฑ์ดอยสุเทพ") เป็นข้อมูลเนื้อหาและภาพประกอบที่ดิฉันนำมาจากหนังสือ "ครูบาเจ้าศรีวิชัย : ชีวิตประวัติ วัตรปฏิบัติ และหลักธรรมคำสอน" เล่มที่ 1 (เป็นหนังสือชุดจำนวน 3 เล่ม) ที่จัดพิมพ์โดย ดร.ชัยณรงค์ ณ ลำพูน ในนาม "สมาคมชาวลำพูน กรุงเทพมหานคร" ปี 2561 จึงขอขอบพระคุณเจ้าของและผู้จัดทำมา ณ ที่นี้

เหตุการณ์พม่าเข้ามาช่วย

ครูบาเจ้าศรีวิชัย ได้ประกาศต่อผู้คนที่มาร่วมงานในพิธีถึงมือขุดจอบแรกสำหรับการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ ในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2477 เวลา 10.00 น. ว่า

"การสร้างทางในครั้งนี้ นับเป็นการใหญ่อย่างยิ่ง จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์พม่าเข้ามาช่วย ท่านทั้งหลายจงมีความมั่นใจ และร่วมมือกันอย่างจริงจัง จะเห็นผลสำเร็จอย่างแน่นอน"

ท่านได้ประกาศว่าสาเหตุที่พม่าเข้ามาช่วยสร้างทางจริงๆ ละหรือ ที่แท้แล้วเป็นกุศโลบายที่ท่านต้องการยกย่องผู้มีความมานะบากบั่นพยายามช่วยกันทำสิ่งยากเข็ญให้สำเร็จทุกคน ว่าเป็นผู้มีบุญอุปมาดัง "เหวดคาและนางฟ้า" นั่นเอง

วิถีครูบาที่แท้จริงคือการ "ฮ่อมแวงฮ่อมใจ" (รวมแรงรวมใจ) การบำเพ็ญประโยชน์หรือการสร้างบุญกุศลสำเร็จได้ด้วยตนเอง หากให้เทพให้เทวที่โหมมาช่วยบันดาลไม่

กลุ่มชาวเขาและชาวบ้าน เครือข่ายชาวกระเหรี่ยง

แรงงานสำคัญในการสร้างถนนครั้งนี้ ที่ขุดทางขึ้นไปได้เป็นช่วงๆ ไปเลยถึงน้ำบ่อเตา แล้วลงมาช่วยครูบาอภิชัยชาวปัตตานี

หลวงศรีประกาศ เล่าท้องถิ่นว่า "ยามมาช่วยทำสะพาน สะพานยางใช้หินก้อนใหญ่ๆ เอาเรียงจากกันห้วยซ้อนกันมาจนพ้นน้ำ หินที่ซ้อนกันอยู่นั้นน้ำไหลตลอดได้ ตอนซ้อนหินที่สูงพ้นน้ำแล้วเอาดินถมจนให้เสมอกันเป็นสะพาน"

ในสายตาของชาวกระเหรี่ยง สถานะของครูบาเจ้าศรีวิชัย เปรียบได้ดังเทวดาองค์หนึ่ง ดังเห็นได้จากขบวนติดตามครูบาเจ้าศรีวิชัย ตามเส้นทางที่ท่านไปบูรณปฏิสังขรณ์ แรงงานชาวกระเหรี่ยงนี้เล่าติดตามครูบาเจ้าศรีวิชัยไปก่อสร้างที่ใด จะไม่รับเงินเป็นค่าตอบแทน เพราะหวังเอาบุญเป็นที่ตั้ง

ชาวบ้านหลวง อำเภอพร้าว

พระปลัดพญิมหาคุณโณ เจ้าอาวาสวัดบ้านหลวง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เล่า

ว่า ยายของท่าน คือ มา มูลป่า กับเพื่อนหญิงอีกสามคน ได้ตามแม่ (แม่ของยายมา มูลป่า) ไปช่วยสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ เดินเท้าจากบ้านหลวงไปตัวเมืองดอยสะเก็ด จากนั้นจึงนั่งรถไปลงในเวียงเชียงใหม่ แล้วต่อไปวัดศรีโสดา ปัจจุบัน ยายมา มูลป่า เสียชีวิตแล้ว เมื่ออายุได้ 96 ปี

ทำงานของท่านลุล่วงไปด้วยดีคือ ชาวกระเหรี่ยงทั้งชาวกระเหรี่ยงที่ติดตามครูบาอภิชัยชาวปัตตานี และที่ติดตามครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ดังที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยกล่าวแก่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนาว่า

"หากมูยังขึ้นไปขุดทางตรงที่ตัดทางโค้ง ขึ้นไปหาห้วยแก้วบ้านห่อ"

ครูบาชัยยะวงศาพัฒนาที่พาหมูมายังและไท่ แปงลูป (สร้างกระดือบ) อยู่เป็นที่แล้ว ก็

ชาวบ้านป่าบึง อำเภอดอยสะเก็ด

พระปลัดเชียวชาญ สุวิชะโน ได้สัมภาษณ์แม่อุยจันทร์ พวงกิ่งแก้ว บ้านป่าบึงอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2557 อายุ 93 ปี เป็นผู้หญิงที่ได้ร่วมสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ แม่อุยจันทร์เล่าว่า

"ไปร่วมสร้างทาง 7 วัน โดยได้ยื่นเขาประกาศทางวิทยุ การเดินทางจากบ้านป่าบึงไป

ครูบาเจ้าศรีวิชัย หน้าวัดศรีโสดา

หมุดซีเมนต์ระบุจำนวนเงินค่าก่อสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ปักอยู่ริมถนนเหนือวัดศรีโสดา

ดอยสุเทพใช้เวลา 1 วัน เตรียมข้าวสารอาหารแห้งไปเอง คนที่ไปตอนนั้นเยอะมาก ใครเป็นใครไม่รู้จัก เพราะมาจากไหนกันบ้างก็ไม่รู้ พอไปถึงต่างคนก็ต่างทำงานไม่ได้สนใจกัน..."

ชาวบ้านแหก เมืองพาน

จากหนังสือ "สมเด็จพระญาณสังวร (บ้านหมาก) ผู้ที่ดับลพบุรีเมือง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่) รวบรวมโดย อภิชัย ศิริชัย ได้เล่าเหตุการณ์ของพระภิกษุสามเณรและชาวบ้านแหกพากันเดินทางไปช่วยสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ว่า

"พอถึงบ้านนั้น พมมวิหาร เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2455 ที่บ้านป่าเคาะ เป็นบุตรของแม่อุยสม (ไม่ทราบชื่อสามีเดิม) ต่อมาได้อยู่กินกับอุยสี (เกด) พออุยสีจึงรับเด็กชายขึ้น เป็นลูกบุญธรรม เมื่อก้าวเข้าวัยหนุ่ม นายขึ้นได้อุปสมบทที่วัดสันไม้อาม อำเภอกวน จังหวัดเชียงใหม่ ได้หลายพรรษา

ต่อมาพระขึ้นได้ชักชวนพระปัญญา มูลชนะ (ได้รับนิมนต์เป็นเจ้าอาวาสวัดบุญเรืองเหนือ เมื่ออายุ 21 ปี) เดินทางไปหาครูบาเจ้าศรีวิชัย ที่ขณะนั้นได้สร้างทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ

ในการเดินทางครั้งนั้น มีพระ 2 รูป สามเณร 2 รูป ชาวบ้านจากบ้านเกียง 1 คน บ้าน

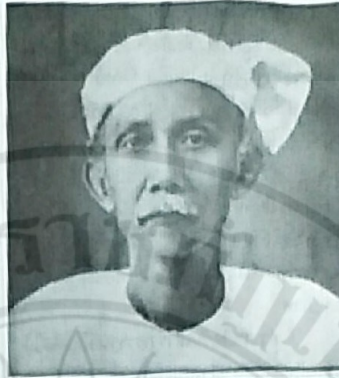
ชาววา 1 คน บ้านหมาก 1 คน รวม 7 คน เดินทางด้วยเท้าไปสมทบกับพระและชาวบ้านที่วัดสันไม้อาม และเดินทางผ่านอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอดอยสะเก็ด จนถึงปากทางเข้าอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ รวมเดินทางได้ 7 วัน ได้ขึ้นรถยนต์โดยสารจากปากทางอำเภอสันทรายถึงเชิงดอยสุเทพ ค่าโดยสารคนละ 10 สตางค์ ถึงวัดศรีโสดาห้วยแก้ว

บรรยากาศเมื่อถึงดอยสุเทพนั้นคลาคล่ำไปด้วยผู้ชนนับหมื่น แต่ละคนทำหน้าที่ของตัวเองอย่างขมิ้น แต่แทบจะไม่ได้ยินเสียงพูดคุยกัน อื้ออึงตามจำนวนผู้คนเป็นหมื่นปาก หน้าตาแต่ละคนยิ้มแย้มแจ่มใส ทลายนมาจากต่างพื้นที่ทั้งไทย

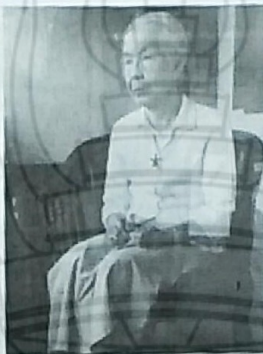
ขุนเปาเปรมประชา (คนกลาง)

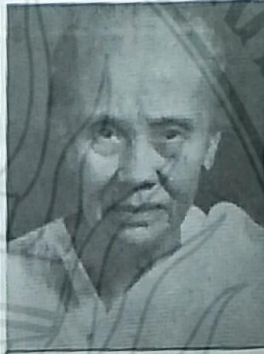
ขุนกันชนะนันท์

แม่ชีเทียมตา ไชยกันต์
หนึ่งในผู้ศรัทธาครูบาเจ้าศรีวิชัย

แม่นายกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์
ลูกสาวหลวงอนุสารสุนทร

แม่นายอุ้นเรือน
ภริยาหลวงศรีประกาศ

เจ็ก เมือง เจียว ชิน ลื้อ ของ แม่มีแหม่มมีมานด้วย
จำนวนหนึ่ง อาหารมื้อแรกที่เราได้รับการต้อนรับ
คือ "จ้อผัดกาด" ถึงแม้จะใส่น้ำมันหอยหวานเปรี้ยว
เค็มกลมกล่อม และเราก็กินจนหมดจานของเราที่
เตรียมมา หนึ่งในนั้นคือปลาแห้งน้ำอึ่ง จึงจัดการ
ย่ำปลาแห้งแจกจ่ายเพื่อเป็นการตอบแทนในวัน
ถัดมา นับว่าพวกเราถึงบุญกันถ้วนหน้า"

ชาวบ้านเชื้อแล อำเภอมะนัง

แม่ชีเทียมตา ไชยกันต์ อยู่บ้านเชื้อแล
อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดเมื่อวันที่ 18
พฤศจิกายน 2468 ขณะล้มป่วย พ.ศ. 2557 อายุ
91 ปี บวชชีเมื่ออายุ 50 ปี กินข้าวมื้อเดียว ไม่กิน
เนื้อ กินแต่พืชผัก เห็น คล่องลูกประคำตามแบบ
ครูบาเจ้าศรีวิชัย เล่าว่าเมื่อปี 2477 แม่ชีอายุ 9
ขวบ ได้ติดตามคนเฒ่าคนแก่ไปช่วยสร้างทางขึ้น
ดอยสุเทพด้วย โดยเดินเท้ากันมาหลายชีวิตจาก
อำเภอมะนัง

"เห็นครูบาเจ้าศรีวิชัยนั่งสมาธิปิดตาถือ
พัดชนกบูช หน้าวัดศรีโสดา เอาบาตรใบใหญ่วาง
ไว้ข้างหน้า สมัยก่อนใช้สวดงค์แดง คนเอาเงินแดง
มาใส่ลงบาตร จำได้ว่าครูบา ผู้คำยอง (พูด
ภาษายอง) เราเป็นเด็กไปนั่งเล่นทรายที่กองรอบ
ตัวครูบา บางทีก็ช่วยคัดทรายใส่ล้อเข็นไปเข็นมา
แต่ละวันเข็นได้ไม่กี่เที่ยว เพราะเขาแต่เล่นเสียส่วน

ใหญ่ วันหนึ่งพ่อลุงก็มาบอกยายว่าได้เวลากลับ
แล้ว แต่ยายไม่ยอมกลับ วังหมี่โปรดน้ำตกห้วย
แก้วช่วงที่เป็นลานกว้าง เป็นที่พักทำอาหารของ
พวกแม่ครัว ตอนกลางคืนมีสละล่อช่อชิงเล่นกัน
สนุกสนาน เหมือนเป็นที่พักผ่อนหลังเหนื่อยจาก
สร้างทาง"

กลุ่มคนบ่ดีพ่อค้า

หาบาทหลวงอนุสารสุนทร

อันที่จริงหลวงอนุสารสุนทร เป็นผู้ให้การ
สนับสนุน เข้าร่วมปรึกษาหารือ วางแผน พร้อมทั้ง
บริจาคทรัพย์ช่วยเหลือมาโดยตลอด แต่เป็นที่น่า
เสียดายอย่างยิ่งที่ท่านเป็นโรคความดันโลหิตสูง
เส้นโลหิตใหญ่ในสมองแตก เสียชีวิตประมาณ 1
เดือน (ตุลาคม 2477) ก่อนที่จะมีพิธีลงจอบแรก
ในวันนั้น นางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์ บุตรสาว
ได้แต่งกายไว้ทุกข์ไปร่วมพิธีจุดถนนแทนหลวง
อนุสารสุนทรผู้ล่วงลับ

เจ้าแก้วโหว แซ่เคียว

เจ้าแก้วโหว แซ่เคียว เป็นเจ้าของห้าง
เคียวเมี่ยงไฉ่ นายห้างใหญ่คนหนึ่งของเชียงใหม่
ห้างอยู่ที่ตลาดสันป่าข่อย ชาวเชียงใหม่เรียก "เจ็ก
โหวง" ห้างการค้าติดต่อกับ บริษัท อีสท์เอเชียติก
กรุงเทพฯ ยังชีพด้วยการสั่งเหล็กและปูนซีเมนต์
มาขายที่เชียงใหม่ เป็นศรัทธาหลักในการบูรณะ
วัดสวนดอก และวัดอื่นๆ อีกหลายแห่ง

นอกจากความศรัทธาบุญแล้ว ความ
ศรัทธาของพ่อค้าชาวจีนที่สนับสนุนการซ่อม

ผาเก็บ สถานที่ปฏิบัติธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัยระหว่างสร้างทางขึ้นดอย

ลานน้ำตกห้วยแก้ว จุดที่ในอดีตเคยใช้เป็นโรงครัว

สร้างวัดของครูบาเจ้าศรีวิชัย สืบเนื่องมาจากความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมล้านนาอีกด้วย เพราะครอบครัวเป็นชาวจีนโพ้นทะเล ทั้งเป็นพ่อค้า การได้ร่วมซ่อมสร้างวัดกับครูบาเจ้าศรีวิชัย ถือเป็นการประกาศฐานะของพุทธมามกะที่ดี ทำให้ชาวล้านนายอมรับในความสำเร็จของตน พร้อมกับเป็นการสร้างโอกาสในการค้าสืบทอดอีกด้วยโดยปริยาย

เจ้าแก้มหลวง เป็นสุระเรื่องน้ำดื่มและอาหาร ในประวัติบุคคลสำคัญที่ได้รับประกาศเชิดชูเกียรติคุณของจังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่า เจ้าแก้มหลวงรับเป็นเจ้าภาพสร้างถนนระหว่างม่อนขุนทันถึงม่อนพญาหงษ์ ด้วยทุนทรัพย์ของตนเอง และบริจาคเครื่องใช้สำหรับสร้างถนนในวันปฐมฤกษ์ มีมิดขวาน จอบ เสียม ชะแลง อีเตอร์ พลั่ว จำนวนเต็มรถยนต์บรรทุก 2 คัน อาสาช่วยขนยนต์รับส่งบริการ

ครูบาเจ้าศรีวิชัยออกตรวจการทำงานในจุดต่างๆ ทุกวัน ตั้งแต่เริ่มกระทั่งเสร็จสิ้นการสร้างถนน ปัจจุบันเครื่องมือส่วนหนึ่งที่ใช้นั้นวันปฐมฤกษ์ได้จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์บริหารครูบาเจ้าศรีวิชัย วัดบ้านปาง อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน

บันไดนาคทางขึ้นดอยสุเทพ

ครูบาเจ้าศรีวิชัย วันเปิดทางขึ้นดอย กับเจ้าแก้มหลวง ขุนกันชนนันท และหลวงศรีประกาศ

ภาพเขียนกระถางบายสีพบที่วัดศรีมูลเมือง อำเภอคอกคำใต้ พะเยา

ขุนกันชนะนนท์

ขุนกันชนะนนท์ เป็นผู้ออกทุนทรัพย์ ตัดถนนบริเวณโค้งหักศอก ก่อนถึงวัดพระธาตุคอกสุเทพ 1 กิโลเมตร บริเวณโค้งหักศอกนี้ เป็นภูเขาหินสูงชัน ป้ายบิณฑบาตลำบากอย่างยิ่ง ครุบาแก้วและขุนกันชนะนนท์ช่วยกันทำกับให้ชาวคณะเร่ร่อนชนพื้นเมืองมาถนอมน้ำตก เพื่อสร้างสะพานหินข้ามช่องเขาสุดห้วยที่จะถึงเนินภูเขาอันเป็นที่ตั้งของวัดพระธาตุคอกสุเทพ

เดิมนั้นคณะสำรวจเห็นว่าควรตัดย้อมถนนไปยังม่อนสนที่ตั้งอยู่ตรงข้ามกับคอกสุเทพ (บ้านนิมมานนรดีปัจจุบัน) แต่ครุบาแก้วเห็นสมควรให้ตัดตรงไปบรรจบกับทางเดินเก่าเลย (ทางเดินเท้าม่อนโค้งขุนกัน) ผ่านศาลาน้ำป่อเต่า ที่ไม่เคยเหือดแห้ง ขุนกันชนะนนท์ยินดีรับทำถนนช่วงที่ยากที่สุดพร้อมออกทุนทรัพย์ส่วนตัวจนสำเร็จ จึงได้รับการตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่ผู้สร้างว่า “โค้งขุนกัน” ปัจจุบันลูกหลานได้จัดสร้างรูปหล่อ แล้วประดิษฐานไว้ที่โค้งขุนกัน เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดีและความเพียรของท่าน

ประวัติของขุนกันชนะนนท์ เดิมชื่อ “สา่งกะณะ” เป็นบุตรของจะเลาณะ และนางอิง ทั้งคู่เป็นชาวไทใหญ่ เกิดที่บ้านหมอกใหม่ รัฐเชียงตุง ประเทศพม่า ต่อมาได้อพยพมาตั้งรกรากที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวัยหนุ่มสา่งกะณะเป็นพ่อค้าวัวตัวเดินทางค้าขายระหว่าง

แม่ฮ่องสอนกับเชียงใหม่ ต่อมาสมรสกับนางวันดี บุตรีของพญานาวา แควบ้านวังสิงห์คำ จังหวัดเชียงใหม่ ทำการค้าจนเจริญรุ่งเรือง เป็นที่รู้จักมักคุ้นของเจ้านายฝ่ายเหนือและศบคในเมืองเชียงใหม่อย่างดี

ในปี พ.ศ. 2460 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนกันชนะนนท์” ต้นตระกูลชนะนนท์

กลุ่มขุนนางข้าราชการหลวงศรีประกาศ

เครือข่ายข้าราชการหรือขุนนางโบราณคนสำคัญ ได้แก่ หลวงศรีประกาศ พญาคำจิตรกูรราชบุรุษ จุนเปาเปรมประชา เป็นต้น ซึ่งไม่ขอลงรายละเอียดชีวิตของบุคคลกลุ่มนี้เนื่องจากพื้นที่จำกัด

ข้อมูลสำคัญที่อยากให้ทุกท่านทราบก็คือ ได้พบเอกสารสำคัญ (ได้รับการอนุรักษ์จากพันธุวิทยา ชัยปฤยาส อติธรรมาธิการ สำนักพระราชพิธี) มอสมอเอกสารจดหมายเหตุของสำนักพระราชพิธีในพระองค์ เลขที่ ร.8.26/21 แผนกที่ 22/22 เรื่องพระศรีวิชัยถวายพระราชกุศล (8-16 ตุลาคม 2478) ให้ พบว่าครุบาเจ้าศรีวิชัยให้จัดทำบัญชีจำแนกแยกแยะจำนวนทายาท ทายิกา ที่ได้รับทุนอุดหนุนและบุกเบิกดินในการทำถนนขึ้นบนคอกสุเทพ ปีพุทธศักราช 2478 โดยแยกตามอำเภอ จังหวัด และเทศาภิบาล ได้ทั้งสิ้นจำนวน 118,204 คน หรือมากถึงเกือบหนึ่งแสนสองหมื่นคน

การพื้อมรจัดโดยพระราชยาเจ้าดารารัศมี ในงานฉลองหลังบูรณะพระธาตุคอกสุเทพเสร็จ